

Sygn. akt I CNP 97/09

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 maja 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tadeusz Wiśniewski (przewodniczący)

SSN Krzysztof Pietrzykowski (sprawozdawca)

SSA Jan Futro

w sprawie ze skargi Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń S.A.
o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego
wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 11 września 2008 r., sygn. akt I Ca (...),
wydanego w sprawie z powództwa K. K.
przeciwko Powszechnemu Zakładowi Ubezpieczeń S.A.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 19 maja 2010 r.,

oddala skargę.

Uzasadnienie

K. K. domagał się zasądzenia od Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej 75.000,00 złotych z odsetkami ustawowymi od dnia wyroku do dnia zapłaty

oraz zasądzenia kosztów procesu.

Wyrokiem z dnia 18 czerwca 2008 r. Sąd Rejonowy w J. zasądził od pozwanego na rzecz powoda 53.642 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 18 czerwca 2008 r., w pozostałym zakresie powództwo oddalił i orzekł o kosztach postępowania.

Sąd Rejonowy ustalił, że matka powoda B. K. zawarła w 1991 r. z Państwowym Zakładem Ubezpieczeń Inspektoratem w J. umowę zaopatrzenia dzieci, wskazując jako osobę uposażoną syna K. K. W polisie jako sumę ubezpieczenia wskazano 30.000.000 starych złotych, zaś okres ubezpieczenia i płacenia składek określono na 16 lat. Składkę miesięczną ustalono w wysokości 168.000 starych złotych oraz przewidziano coroczne podwyższanie sumy ubezpieczenia w umówionym okresie ubezpieczenia. B. K. wypełniła obowiązki wynikające z umowy.

Sąd Rejonowy uznał, że roszczenie powoda znajduje podstawę w art. 805 § 1 i art. 358 § 3 k.c. Nie ulega bowiem wątpliwości, że w latach 1991 - 2007 doszło do istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza. Zakres tej zmiany ustalił w swojej opinii biegły.

Pozwany wniósł apelację od wyroku Sądu Rejonowego, zarzucając naruszenie art. 358¹ § 3 k.c. przez przyjęcie, że podstawą waloryzacji powinna być kwota ustalona w umowie już raz zwaloryzowana przez pozwanego, oraz sprzeczność ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego.

Wyrokiem z dnia 11 września 2008 r. Sąd Okręgowy w P. oddalił apelację jako oczywiście bezzasadną oraz zasądził od pozwanego na rzecz powoda 1.200 złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy podkreślił, że art. 358¹ § 3 k.c. stwarza Sądowi samoistną podstawę do zmiany wysokości lub sposobu spełnienia świadczenia pieniężnego wynikającego z zobowiązania ukształtowanego wcześniej przez zainteresowane podmioty. Przepis ten powinien być interpretowany i stosowany z umiarem, tak, aby interesy obu stron zobowiązania podlegały równoprawnej ochronie. Powołał się też na stanowisko Sądu Najwyższego dopuszczające waloryzację świadczeń wynikających z umów zaopatrzenia dzieci.

Pozwany w skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego zarzucił naruszenie art. 358¹ § 3, art. 805 § 1 i 2 pkt 2 k.c. w związku z § 4 pkt 3 lit. a i § 5 ogólnych warunków jednostkowych ubezpieczeń oraz taryf składek za te ubezpieczenia (M. P. z 1985 r. Nr 48, poz. 318) oraz art. 321 § 1 k.p.c. przez wyrokowanie co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem pozwu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Nie ma racji skarżący, twierdząc, że nie jest dopuszczalna waloryzacja świadczenia z umowy zaopatrzenia dzieci już raz zwaloryzowanego przez ubezpieczyciela. Należy w związku z tym podkreślić, że Sąd Najwyższy, m. in. w orzeczeniach powołanych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, dopuszcza taką możliwość. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29 listopada 2001 r., V CKN 489/00 (OSNC 2002, nr 7-8, poz. 104), stwierdził, iż prawidłowa wykładnia art. 358¹ § 3 w związku z § 1 k.c. prowadzi do wniosku, że przedmiotem waloryzacji jest określone sumą pieniężną świadczenie będące przedmiotem zobowiązania od chwili jego powstania. Jeżeli więc zdarzeniem będącym źródłem powstania zobowiązania jest umowa, w której ustalono wysokość świadczenia pieniężnego, to wysokość tego świadczenia może być zmieniona przez sąd dokonujący waloryzacji w razie wystąpienia przesłanek określonych w art. 358¹ § 3 k.c. Sąd Najwyższy podkreślił też, że w orzecznictwie prezentowany jest niekwestionowany pogląd, iż istota waloryzacji, także dokonywanej przez sąd, oznacza przywrócenie świadczeniom wynikającym z zobowiązań pieniężnych ich pierwotnej wartości (uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 2 grudnia 1999 r., III CKN 489/98, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 130). Nie budzi też wątpliwości utrwalone już stanowisko judykatury, aprobowane w piśmiennictwie, że wysokość nominalnej sumy ubezpieczenia zaopatrzenia dzieci może być zmieniona na podstawie art. 358¹ § 3 k.c. (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 1992 r., III CZP 126/91, OSNC 1992, nr 7-8, poz. 121, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 1996 r., III CZP 196/95, OSNC 1996, nr 6, poz. 78 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 1999 r., II CKN 202/98, OSNC 1999, nr 6, poz. 121). Także w późniejszym postanowieniu z dnia 6 stycznia 2005 r., III CZP 76/04 (niepubl.) Sąd Najwyższy uznał, że umieszczenie w umowie ubezpieczenia zaopatrzenia dzieci stosownej klauzuli przewidującej waloryzowanie świadczenia ubezpieczyciela nie wyklucza możliwości dokonania waloryzacji sądowej, jeżeli wystąpią wszystkie przesłanki takiej waloryzacji wynikające z art. 358¹ § 3 k.c.

Skarżący powołał się na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2008 r., III CZP 23/08 (OSNC 2009, nr 6, poz. 77), twierdząc, że wynika z niej, iż waloryzacja świadczeń z zawartych od 1991 r. umów ubezpieczenia zaopatrzenia dzieci jest niedopuszczalna, ponieważ nie występowały już przesłanki waloryzacyjne, czyli nie nastąpiła istotna zmiana siły nabywczej pieniądza. Tymczasem Sąd Najwyższy w tej uchwale w ogóle nie zajmował się kwestią dopuszczalności po 1991 r. waloryzacji świadczeń z umów ubezpieczenia zaopatrzenia dzieci, ale rozstrzygnął zagadnienie

procesowe. Uznał mianowicie, że zasądzenie świadczenia pieniężnego w sumie nominalnej w sytuacji, gdy przedmiotem żądania pozwu jest zasądzenie świadczenia w zwaloryzowanej wysokości (art. 358¹ § 3 k.c.), a nie ma przesłanek do zwaloryzowania świadczenia, nie stanowi orzeczenia co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem (art. 321 § 1 k.p.c.).

Co do podniesionego w skardze zarzutu naruszenia art. 321 § 1 k.p.c., należy podkreślić, że w uzasadnieniu powołanej wyżej uchwały z dnia 2 kwietnia 2008 r., III CZP 23/08 Sąd Najwyższy stwierdził, iż żądanie sądowej waloryzacji świadczenia pieniężnego, polegającej na zmianie jego wysokości (art. 358¹ § 3 k.c.), może przybrać różny kształt, w zależności od okoliczności i od wyboru wierzyciela. W szczególności, jeżeli wynikające z orzeczenia lub umowy wymagalne roszczenie o świadczenie w sumie nominalnej nie zostało spełnione, może ono polegać na żądaniu zasądzenia świadczenia w wysokości ustalonej w wyniku jego zwaloryzowania. Taki sposób żądania waloryzacji świadczenia jest powszechnie przyjęty i akceptowany w orzecznictwie. W ten sposób zostało ono sformułowane zarówno w sprawie, w której powstało rozstrzygane przez Sąd Najwyższy zagadnienie prawne, jak również w niniejszej sprawie.

Skarżący nie wykazał zatem, aby prawomocne orzeczenie Sądu Okręgowego w P. z dnia 11 września 2008 r. było niezgodne z prawem.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy na podstawie art. 424¹¹ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.